ל) [ויקרא פרשתא גן,
 ב) [ויקרא א], ג) לאוקמא
 הס"ד אח"כ ד"ה פשיטא
 כוי נ"ק, ד) לן אלא נ"ק,
 ב) גי הל"ק ספקא לא אחי,

ו) ודברים טון, ז) ושמות

(דברים כוו), ז) (שמות וגן, ח) כחוטים ל״ק, ש) וי״ל דכל ספיקה דה״ה להחברר כמו בהרת ומעשר דפעמים שהוה כך ולפעמים שהוה כך ולפעמים שהוה בענין החר שייך למעוטי

מהרא שפיר מטעם שהם

ספק וטומטום נמי כו' נ"ק וע' מוס' חולין כב: ד"ה אינטריך, י) נ"א וקאמר, ל) נ"א למעוטי מטעם שהוא משונה ואם הוא כו'

ל"ק, () [אלא], מ) גי' ל"ק דמים למזבח דמיחלפא, () וי"ל דאיצטריך ל"ק,

ם) להדושה דחויה כמו תמורת

הפסח שאינו ראוי ליהרב

ואפ"ה ל"ק,

ספק וטומטוס נמי כו' וע' מוס' חוליי רד

בג א מיי׳ פ״ב מהל׳ בכורות בג א מייי פייצ מהכי בכורות הלי ה טוש"ע י"ד סימן שטו סעיף ג: בד ב מיי שם טוש"ע שם סעיף ב: סם טוש"ע שם

תורה אור השלם

אם עלָה קְרְבָּנוֹ מִן הַבְּקֶר זְבָר תְּמִים יִקְריבָנוּ אֶל פֶּתַח אֹחֶל מוֹעֵד יִקְרִיב אתו לְרְצנוֹ לְפָנֵי יִיְ:

2. וְאָם מָן הַצֹאן קָרְבָּנוֹ מִן הַבְּשְׁבִים אוֹ מִן הָעִזִּים לִעלָה זַבָר תַּמִים יַקְריבַנוּ:

ויקרא א י 3. כָּל תַּבְּכוֹר אֲשֶׁר יְנְלֵד בִּבְקָרְךְ וּבְּאַרְךְ תַּנְּכְּר תַּקְדִישׁ לִייִ אֱלֹתֶיךְ לֹא תַעָבד בָּבָכר שוֹרָךְ וְלֹא

תְעַבד בְּבָכר שוֹרֶךְּ וְלֹא תָגוֹ בְּכוֹר צֹאנֶךְ: דברים טו יט 4. וְהַעֲבַרְתָּ כְל פָּטֶר רָחָם לִייִ וְכָל פָּטֶר שָׁגֶר בְּהַמְּה אַשֶּׁר יִהְיָה לְּךְ הַוְּבְרִים שמות יג יב

שימה מקובצת

תי׳ מה ת״ל נמחק: קו תי" מה ת"ל נמחק:
 קרא תיפוק דהא:
 גו דכתיב וקא ממעטינן
 כולהו מיניה: דן ישמעאל
 היא ואי: סן בכור נמי
 תרי קראי: זן לומר בכור הוא הרי: ז] הוא דקממעיט ווא ווא דקאמרי: ליה: מ] הוא דקאמרי: ע] וקממעיט כולהו מיניה נקבה טומטום ואנדרוגינוס . הס"ד: ין דזכר הוא ס"א ולא מקרבי׳ ליה דנקבות שלו הוי מומא: יאו שרי אלא משום מום לישחט הס"ד: יכ) תרי קראי כתיבי: יג) יערך טומטום אדם או: ידן ודאי הוי: טון תחלה לפעמים משתנה דהתם דהתם משתנה לפעמים דפעמים שהוא כך ופעמים שהי׳: עון הוא כדפריש בסוף המפלת מדמטמא בלובן: יון ספק אלמא. ת׳ נקבה נמחק: יתן לרב דפ׳ בקבה במחקו. ישן מעוטא מזכר המפלת: ישן מעוטא מזכר ועד נקבה לטומטום היינו משום דאיכא כו' לפרש משום דאיכא כו׳ לפרש דבלאו טומטום צריכי הנך: כן אבל לא זכר: כאן ודלא כרב חסדא דלקמן וויקא כר' נמי דמשום טומטום: כר' נמי דמשונ משאר: כם או משונה משאר: כם אביי דפ"ק דחגיגה דממעט טומטום מראיה אע"ג דביציו מבחוץ ולפי . לשון ראשון שפי׳ דמודה רכ חסדא כההיא דרכ רממעטינן טומטום משום: דממעטינן **לד]** לתמוה מאי קפריך לקמן כו׳ ומייתי מברייתא . . דממעטינן ליה: כהן תי׳ דילמא נמחק: לון מומין ואף תמורת בעלי מומין והשתא: לון פסול הוא לגבי: לח] אם אקדשיה לשם:
לט] ליה אלא משום מום לישחט וקשה לפי׳ מום מעיקרו אות א׳ (תי׳ ליה) נמחק: 0 לאשמועינן דחרוץ במקום: (h) דלעיל ור״י תירץ: (נ) בתמורה וזה לא נתפס בתמורה: **(גו** ספיקא הוא ואתי: (ד) נקבה דתחלת הקדש יש בה קדושת הגוף כמו מפריש נקבה לאשם: להן פריך אמאי איצטריך . קרא זכר למעוטי מהקרבת:

אילימא ת"ק (סבר) ספיקא הוא ואתי קרא למעומי ספיקא. וא"ת מנא ליה דטעמא דת"ק משום ספיקא דילמא הוי ח) בחוטים הפנימיות שנפגמו ושנגממו דהוי מום לענין דחין שוחטין

במקדש ולא הוי מום לישחט במדינה ולעולם בכור ודאי יד וי"ל דמדהאמר ר' ישמעאל בברייתא בכור הוא ומומו עמו מכלל דלת"ק לא הוי ודאי בכור: ואתי קרא למעומי ספיקא. כי האי גוונא פריך בפ' בתרא דיומא (דף עד.) גבי כוי ובכריתות בפרק דם שחיטה (דף כא.) ובפ"ק דחולין (דף כב:) גבי תחלת הלהוב שבוה ושבוה ולא דמי לשאר דוכתי דממעטינן

ספק מקרא לקמן בפ׳ בתרא (דף נח:) עשירי ודחי חמר רחמנה ולה עשירי ספק וכן בהרת בסוף נזיר (דף סה:) ספק בהרת קדמה ספק שער לבן קדם דממעט ליה מלטהרו או לטמאו הואיל ופתח הכתוב בטהרה תחלה שח ט פעמים שהיה כך וטומטום נמי הוה שייך שפיר למעוטי שיש מהם זכר ויש מהם נהבה ופטרו הכתוב כל זמן שהוא ספק אבל כוי ותחלת הנהוב ואנדרוגינוס כולן שוים דקמי שמיא גליא כוי אם חיה אם בהמה ואם תחלת להוב חשוב גדול או קטן ואס אנדרוגינום זכר או נקבה וא"ת הא רב דס"ל דאנדרוגינוס ספיקא הוא מון כדמפרש בסוף המפלת (נדה דף כח.) דמטמא בלובן ובאודם י ומדקאמר בסוף הערל (יבמות דף פג.) הלכה כר' יוסי דלא הכריעו בו אם זכר או נהבה ובריה בפני עלמו דקאמר רבי יוסי בברייתא לאו דוקא ואפ״ה ממעט ליה

רב לענין ביאת מקדש מדכתיב מזכר ועד נקבה זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינום והיכי אתי קרא למעוטי ספיקא ויש לומר דהכא פריך שפיר דממעט ליה אנדרוגינוס מהזכר יתירא דכתיב גבי עולה ואם בא למעוטי אפילו הוא זכר משום דמשונה משאר זכרים א"כ מדממעטינן ליה מהזכר ש"מ זכר הוא ולא יו נהבה אלמא לא אתיא כת"ק דאמר ספיקא הוא אבל בההיא דרב תרי מיעוטי כתיבי דהוה מני למיכתב מזכר ועד אדם או מנקבה עד אדם ואתא חד מינייהו לטומטום וחד לאנדרוגינום ואם אנדרוגינום הוא זכר אתיא מזכר ס למעוטי ואם הוא נקבה אתי עד נקבה למעוטי מטעם שהוא משונה ולפי טעם זה אית ליה שפיר לרב יש הא דאמר רב חסדא בסמוך מחלוקת באנדרוגינוס אבל בטומטום ספיקא הוה וקדוש הוא מספיקא פירוש דלית לן לאוקומי מיעוטא ישלטומטום שהוא ודאי או זה או זה אלא

שהוא מכוסה והא דאוקי רב מיעוטא לטומטום משום דאיכא יתורא

ספיקא לעולם רבנן בתראי וגבי בכור ₪ תרתי קראי כתיב 3הזכר ⁴והזכרים: וחכ"א אינו בכור כו': אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינום באבל בטומטום דברי הכל ספיקא הוא וקדוש מספיקא א"ל רבא אלא מעתה בערכין יערך

יו ואי אמרת בשלמא רבי ישמעאל מיפשם

פשימא ליה היינו דאיצמריך קרא למעומי אלא

אי אמרת מספקא ליה אצמריד קרא למעומי

דבכור בעל מום נמי אסור בגיזה ועבודה ואם ספק הוא מספיקא לא מלקינן ליה: אי נמי למיחביה לכהן. אם בכור הוא נותנו לכהן ואוכלו בעי רבא מאי מעמא דרבי ישמעאל מיפשמ במום זה ואם ספק הוא אוכלו ישראל פשיטא ליה אנדרוגינום בכור הוא ומומו עמו במום זה כדין ספק בכור הנאכל או דילמא ספוקי מספקא ליה ואם תימצא במומו לבעלים דהמוליא מחבירו עליו לומר קאמר אם תימצא לומר בכור הוא הרי הראיה: (ה) דילמה הם סימלה לומר מומו עמו למאי נפקא מינה למילקא עליה האמר. כלומר אם בכור הוא הרי משום גיזה ועבודה אי נמי למיתבה לכהן ת"ש מומו עמו: ה"ג במורת כהניםה) זכר ולא נקבה. זכר כתיב גבי עולת בקר ר' אילעאי אומר משום ר' ישמעאל אנדרוגינום זכר תמים יקריבנו ומשמע ולא נקבה: בכור הוא ומומו עמו ש"מ מיפשם פשימא כשהוא אומר וכר למטה. בעולת לאןם: ליה ודילמא אם תימצא לומר קאמר ת"ש שאין ס"ל. דלא לריך לגופיה למעוטי יזכר ולא נקבה כשהוא אומר לממה יזכר שאיז נקבה דהא אימעיטא לה: להוליא ת"ל מה ת"ל להוציא מוממום ואנדרוגינום טומטום ואנדרוגינום. הוא דאחא: מני אילימא ת"ק ספיקא הוא ואתי קרא מני. האי דאימעיט טומטום ואנדרוגינום למעומי ספיקא אלא רבנן בתראי מחד קרא מזכר בתרא: אילימא ת"ק. דמתניתין ם נפקי דהא גבי בכור חד זכר הוא דכתיב ם קא מעמי כולהו מינייהו אלא פשימא ר' ישמעאל

או דילמא ספוקי מספקא ליה. אם זכר הוא אם נקבה הוא. והאי

דקאמר מומו עמו אם תימלא לומר קאמר אם תימלא לומר ח ספק

בכור הרי מומו עמו: למילקה עליה כו'. אי אמרת בכור הוא לקי

הא טומטום ואנדרוגינוס ספק הוא: ואילטריכא קרא למעוטי ספיקא. בחמיה. הא ליכא ספקא קמי שמיא אלא ודאי משום דבריה בפני עלמו הוא יו קממעיט ליה ודלא כת״ק: אלא רבנן בסראי. דמתניתין דפשיטא להו דבריה הוא יו והאמרי אינו בכור אלא נגוו ונעבד: תיפוק ליה טומטום ואנדרוגינום ונקבה מחד זכר דהא גבי בכור לא כתיב אלא חד זכר וקממעט מו מיניה כולהו טומטום ואנדרוגינום מחד זכר: אלא פשיטא כדר׳ ישמעאל. מוקמינן לה

וכדבעי׳ לפרושי דהא כהנך רבנן לא מלינן לאוקמא^ם ופשיטא ליה דזכר הוא יו: היינו דאילטריך למעוטי. דאע"ג דוכר הוא לא קדוש שום קדושה אם אקדשיה לשום עולה ואפילו בגיזה ועבודה שרי ומוכר קמא לא נפקא לוי למעוטי מקדושה דהא גבי בכור כתיב חד זכר ולא ממעיט ליה ר' ישמעאל מגיזה דלא שרי יא משום מום אלא לישחט: אלא אי ספוקי מספקא ליה. אם זכר אם נקבה תו לא מיתוקמא הך אליביה [דר"י] דקרא למעוטי הי ספק דלא אתי וכמאן מוקמת ליה: לעולם רבנן בחראי. ודקאמרת תיפוק לי מחד קרא

דהא גבי בכור מחד קרא נפקא להו לא היא דגבי בכור תרי ים כתיבי: הוכר. הוכר תקדישה: הוכרים. אשר יהיה לך הוכרים להיה: מחלוקת. דקאמרי רבנן בתראי בריה הוא באנדרוגינוס: אבל טומטום דברי הכל ספק. ואסור בגיזה ואינו נשחט לא במקדש ולא במדינה: אלא מעסה. דספק הוא בערכין יערך יגו באדם או בערך איש או בערך אשה: אלווה ועוד יש לפרש דלריכי הנך חרי מיעוטי דרב דכיון שהולרך לכתוב זכר כדי למעט אנדרוגינוס אם הוא זכר לפי שהוא זכר משונה ועד נקבה למעוטי אם הוא נקבה על כרחך לריך לכתוב שניהם כדי שלא תאמר זכר דוקא ולא נקבה או נקבה דוקא 🍳 (אבל) ולא זכר ולא נפרש דהוה מצי למכתב עד אדם ומ"מ סבר רב דמוקמינן נמי מיעוטא לטומטום מו ולא כרב חסדא דלקמן נמי אשכחן ר' יוחנן דלית ליה דרב חסדא ומלינו למימר נמי משום טומטום לחודיה לריכי תרוייהו למעוטי ספיקא דידיה מדין זכר אם אח"כ נמלא זכר ומדין נקבה אם אח"כ נמלא נקבה וה"ה אנדרוגינום לפי שהוא משונה משאר זכר או יכן משאר נקבה ושקולים הן ולית ליה לרב דההיא דרב חסדא וכן אביי יש בפ"ק דחגיגה (דף ה.) ממעט טומטום משום דאיכא יחורא ויש לחמוה ^{דדן} דקפריך לקמן אלא מעחה בערכין יערך ומייתי ראיה מברייתא דממעיט ליה מערך איש ואשה מהזכר אם נקבה ומשני סמי מכאן טומטום מאי קושיא התם איכא יתור דמשום אנדרוגינוס לא לריך אלא חד וי"ל דהתם נמי לריכי תרוייהו לאנדרוגינום דאי כתיב הזכר למעוטי ה"א לא גרע מנקבה ויהיה בערך נקבה וא"ת והא דפריך מאם זכר אם נקבה להוליא

טומטום ואנדרוגינום מאי קושיא 🥫 דילמא הא גבי שלמים איכא תרי מיעוטי אם זכר אם נקבה דאם הוא מיעוט כדקאמר בפרק המפלת (מדה דף כח.) ואומר ר"י דגרס זכר או נקבה דכתיב בקרא בשלמי לאן דהכי דריש ליה בחורת כהנים אבל אם זכר אם נקבה דכתיב בשלמי בקר דריש ליה החם בתורת כהנים ולעיל בפ"ב (דף טו:) ובתמורה בפרק אלו קדשים (דף יו:) לרבות ולד בעלי מומין יח והשתא פריך שפיר לרב חסדא דבהאי קרא לא כחיב אלא חד מיעוטא והוי או למעט כמו או כשב פרט לכלאים או עז פרט לנדמה: וקמעטי שיגיה. פירוש כולהו 'נקבה טומטום ואנדרוגינוס ולרב חסדא נמי דבסמוך דאמר סמי מכאן טומטום נקט כולהו משום נקב'ה ואנדרוגינוס: אר אמרת בשלמא מיפשם פשימא דיה. פירוש דבכור הוא ומומו עמו היינו דאינטריך קרא למעוטי ותימה מהאי טעמא גופיה לא ליבעי קרא דכיון דבעל מום הוא פסול ביו לגבי מובח ופי׳ בקונטרס דהכי קאמר היינו דאיצטריך קרא למעוטי דאע״ג דוכר הוא לא קדיש שום קדושה אם יח קדשיה לשם עולה ואפילו בגיזה ועבודה שרי ומוכר קמא לא נפקא לן 0 למעוטי מקדושה דהא גבי בכור כמיב חד זכר ולא ממעיט ליה רבי ישמעאל מגיזה דלא שרי ליה לים משום מום אלא לישחט עכ"ל וקשה לפירושו מום מעיקרא לא אסיר בגיזה ועבודה אלא מדרבנן כדמוכח ליה לעיל בפ"ב (דף יד.) דאמר קדושת מו (מובח) דמיחלפא בקדושת הגוף גזרו בה רבנן ויש פי' אחרים מרש"י שכחוב בהם היינו דאנטריך קרא למעוטי דאע"ג דוכר הוא לא מקרבינא ליה דנקבות שלו הוה מום ולפ"ז ל"ל דאתא האי קרא לאשמעינן ש במקום בשר הוה מומא לאפוקי מדרשא דאביי ורבא דלעיל לאס וחירץ דאיצטריך למעוטי לאשמועינן דגרע מבעל מום דבעל מום נחפס לם בחמורה וא"ת א"כ מאי קפריך אילימא לח"ק ספיקא עו ואתי קרא למעוטי ספיקא שפיר אינטריך למעוטי דאין נתפס בתמורה דס"ד דנתפס אפילו הוי נקבה לה לחשם דתרעה לרבנן דר"ש בתמורה בפרק חלו קדשים (דף יע:) וכיון שיש בה קדושת הגוף משמע דמיתפס בתמורה וגם עושה חמורה ס קדושה ראויה כמו תמורת הפסח דראוי שאינה קריבה ואפ״ה נתפס בתמורה לקדושה דחויה ורועה וגבי אנדרוגינוס דממעט ליה קרא הכא אפילו הוי ספיקא לפי שאינו לא זכר גמור ולא נקבה גמורה וי"ל דהכי פריך לה מדאיצטריך קרא זכר למעטיה מהקרבת עולה כיון דספק נקבה הוא דאי למעטו מדין תמורה אפילו הוי נקבה לא הו"ל למיכתב יחורא ^{נח} בזכר דמשמע דממעט ליה מטעם דאינו זכר גמור ואם מאמר היכי דייק מו דמיפשט פשיטא ליה לרבי ישמעאל דילמא אתיא כתנאי אחריני דסברי זכר הוא כגון רבי יוסי דפרק

הגהות הב"ח (ל) רש"י ד״ה ודילמא וכו׳ כלומר את ח"ל בכור:

רבינו גרשום

מיפשט פשיטא ליה. דאנדרוגינוס לא הוי בריה בפ״ע אלא זכר הוא ובכור ומומו עמו הוא חרוץ דנקבות: או דילמא ספוקי מספקא ליה. דדילמא בריה מטפקא ליה: ודיל מא בדיה הוי ולא קדוש: או אם תמצא לומר בכור הוא. הוי מומו עמו: למילקא עליה משום גיזה ועבודה אי נמי למיתביה לכהן אי פשיטא ליה דבכור הוא ומומו עמו לקי עליה משום גיזה ועבודה ומיחייב למיתביה לכהן: כשהוא אומר למטה זכר. דכתיב ואם מז הצאז קרבנו מן הכשבים זכר תמים שאין תלמוד לומר שהריכבר נאמר זכר למעלה דכתיב אם עולה קרבנו מן . הבקר וכבר הקיש בקר . לצאן: אילימא תנא קמא. ירבי ישמעאל ספיקא הוא הא אמר וטומטום אנדרוגינוס לא במקדש לא במדינה אין שוחטין רספק הוא שמא נקבה הוא ולא הוי בכור: ואתי קרא למעוטי ספיקא. והא קמי שמיא ליכא ספיקא: אלא לאו לרבנן בתראי איצטריך לאו לרבנן בתראי איצטריך קרא דלדידהו לא הוי ספיקא . ולא חולין גמורין דהא . אמרינז וחכ״א אינו בכור ווניזו ונעבד: אי לרבנן מ״ט נגוו ונעבו : אי לו בגן מי ט איצטריך זכר אחרינא תיפוק ליה מחד זכר וקא מימעטי כולהו מיניה בין נקבה ובין . טומטום ואנדרוגינוס: אלא פשיטא פשיטא לר' ישמעאל איצטריך אידך זכר דלדידיה קדוש בבכור והיינו דאיצטריך למעוטי דאע"ג רקדיש בבכור לא . ענין קדשים: (אלא) לעולם לנין קו שים: (אלא) לעולם רבנן בתראי ואי אמרת לדידהו כיון דלא קדיש בבכור תיפוק להו מחד זכר אין הכי נמי [']אלא גבי בכור . הא כתיב תרי קראי הזכר והזכרים הכא נמי כתיב תרי זוכר: מחלוקת באנדרוגינוס. זכר: מחלוקת באנדרוגינוס. דלרבנן בתראי הוי בריה ולת"ק ורבי ישמעאל הוי ספק בכור: אבל טומטום. ספיקא דשמא יקרע וימצא ספיקא דשמא יקרע וימצא

יוא י שכוא יוי כי כו. זכר וקדוש מספיקא: